

Einum

Kolofon

ISBN: 978 90 8954 812 2

e-boek 2012

1e printing 2015

© 2015, Froon Akker

Utgjowerij Elikser

Ossekop 4

8901 AA Ljouwert

www.froonakker.nl

Keunstwurk omslach: Friesland Hybride nû. 10 fan Milly Betten
(Kolleksje Fries Museum, oankocht mei stipe fan de Provinsje Fryslân)

Foto keunstwurk: Jan Kalma

Bewurking omslach: Dandy Lion

Foto auteur: Niels Westra foar Tresoar

Korreksje: Geart Tigchelaar

Foarmjouwing binnenwurk: Evelien Veenstra

Neat út dizze útjefte mei fermannichfâldige wurde, opslein yn automatisearre gegevensbestannen en/of iepenbier makke troch middel fan print, fotokopy, mikrofilm of op hokfoar oare wize ek, sûnder foarôfgeande skriftlike tastimming fan de skriuwer en de útjouster.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Froon Akker

EINUM

ROMAN

Ynhâld

De tocht	7
1 Elsa Wientjes	9
2 Roan Hoogstraten	29
3 Casper Bosch	47
De tocht	63
4 Thomas Vermeer	65
5 Alie Bijker	83
6 Agnetha Kooiker	99
De tocht	115
7 Gustaaf Lienward	117
8 Gré Schievink	133
9 Klaas Kooiker	149
De tocht	165
10 Gesusters Pasveer	167
11 Berdi Nagtegaal	183
12 Lidy Winkelman	197
De tocht	211
13 Jente Hoogstraten	213
14 Wil Kooiker	227
15 Rindert Walburg	245
De tocht	263
16 Marja Verweij	265
17 Jop Hoogstraten	281
18 Jan Bijker	297

De tocht

Nee, in spesifyk plan hie SEIURUS NOVEBORACENSIS net. De simmer rûn op lêste fuotten, de hjerst kundige him oan mei kâlde wynpûsten dy't út 'e poalstreken weisakken oant yn it djippe suden fan Kanada. De dei sette útein, yn it easten boppe de Atlantise Oseaan kipe de sinne tusken kym en wolken troch. As op in net te hearren kommando wie it fûgeltsje begûn te sjongen – swie swie tsjit tsjit wiedlloo.

De felle, lûde toanen bûgden ôf by de stammen fan de spjirrebeammen, ûntwieken de leechhingjende tûken om by einsluten te smoaren yn de noch wiete humuslaach fan de bosk. De moarnssinne sette him yn in molkeglêzen ljocht, de swarte feechjes op syn bûkje sprongen ûnder de krêmkleurige ûnderfearren wei nei foaren ta. Syn kraaleachjes flitsten op yn it ljocht, noch ienkear naam er de bylden yn him op, doe naam de foar safolle fûgels karakteristike ûngeduerigens it oer fan de betreklike rêst dy't de nacht him brocht. Noch in skoftke skarrele er om, kaam in pear wjirmkes oer it mad en spatte dêrnei oermoedich fuort, tusken it strewelleguod troch nei boppen ta, nei it ljocht dat sa begearich oan him loek. De toppen fan de beammen liet er achter him en dêr fleach er hinne, frij fan de ierde, de djipte fan de himel yn.

Optild troch de wyn sylde er nei de kust, as

fanâlds skiedsline tusken libben en dea mar hy loek
him der neat fan oan en stie de driging. Ferblinde
troch de wankende strielen fan de sinne dy't mar net
tichter by komme woe, fleach er troch nei de fierte
dy't him ferliede soe, in rop dy't er al faker hearde
mar oant dan ta fersmiten hie.

No woe er de ferlokking net langer wjerstean, hy
koe net oars.

Elsa Wientjes

1 Wat kin der al net ferkeard gean, betinkt se wylst se de stêd achter har lit en de provinsjale dyk nei it noarden ta oprydt. Hoe't it kin dat krekt dy wurden har yn 't sin komme snapt se mar al te goed, lilk op harsels besiket se oan wat oars te tinken mar dat slagget foar gjin meter.

Mem makket ommers fan elke gelegenheid gebrûk om har op it hert te drukken hoeden te wêzen, foaral by frijfeinten fan wa't je mar noait witte kinne wat dy har yn 'e geile kop helje, se meie der noch sa ûnskuldich útsjen, it bliuwe manlju, je hoege se mar even út it each te ferliezen en se steane achter dy, aaike dy fyntsjes en altyd tafallich mei in switterige hân oer de kont. Dat falt wol wat ta, hie se sein, wy binne derop treend om soks foar te kommen, sit der mar net oer yn, it heart gewoan by de oplieding, der komt geregeldwei in rollespul foarby, hiel realistys en dan spylje wy krekt salang troch oant wy op de korrekte manier reagearje. No wat prachtich, sokke spultsjes, de werklikheid stekt spitich genôch oars yninoar, hold har mem fol, komst der noch wol achter en dan begûn se oer artikels dy't se lêzen hie of reportaazjes oer yntimateiten dy't se seach, se wie net te hâlden, en al hielendal net nei wat har dochter oerkommen wie mei Nick, it fielt as ha 'k dy ferkeard grutbrocht al kin ik der net rjocht achter komme wat

myn fout west hat, diest neat ferkeard mem, ik ha gewoan stom west, moatst it fan dy ôfsette want sa rinst fêst yn dyn eigen waanideeën en helpst my der echt net mei, mochtst dat tinke, ik moat sjen dat ik it achter my lit en myn diploma helje, dat is alles.

Elsa nimt de rotonde justjes te hastich, har tas skoot earst nei har ta en driget dan fan de stoel te nukken, tegearre mei it adresformulier dat se derboppe-op lein hat, ynstinktyf besiket se de tas op te kearen, in tsjinlizzer klaksonnearret, wyld skuort se it stjoer om en besiket de auto wer yn 'e macht te krijen. Mei it hert op achtentachtich bedarret se min ofte mear by tafal op de goede kant fan de wei, ferwoeden rjochtet se har omtinken op de wite strepen dy't foarbysjitte, nidich lûkt se op, har foarnimmend net nóch mear flaters te meitsjen. Wannear't se sa trochgiet sil se har earste echte kliïnt net iens helje, se besiket har it wurkskema foar de geast te heljen, se moat ommers profesjoneel oerkomme, krekt as hat se al jierrenlang yn de fersoarging sitten.

Thúshelp hie har fiif dagen lang begeliede sild mar om't Jolanda siik is moat se no poer allinnich in pear adressen yn it bûtengebiet ôfwurkje. Ik ha gjin oare mooglikheden, hie har baas him ûntskuldige, al betwivelet se oft er it miende, hy docht ommers gewoan syn wurk troch in lyts probleem yn de organisaasje op te lossen, it is syn baan en hy fertsjinnet mear as deselden dy't it echte wurk dwaan meie lykas pilledoaskes klearsette, stront en migerij opdweile, ruften omwikselje, allegear dingen

dy't no ienris dien wurde moatte, in fêst skema fan hannelingen dat ôfwurke wurde moat en tenei ûnderdiel fan har takomst útmeitsje sil.

Se rydt troch it sintrum fan Fierum en nimt op it grutte krúspunt de ôfslach nei Einum, de rjochtingoanwizer bliuwt wer ris hingjen, neisjen litte, ferwyrt Elsa harsels, mar ik kom der net oan ta, it liket wol as spanne de eleminten de lêste tiid tsjin har gear, se knypeagje nei inoar mei fan dy flitsende kreefte-eachjes, ergens op in geheime lokaasje, nei alle gedachten net iens sa fier fuort, in plak dat se oer de kop sjocht om't it sa tichteby is, earst dy ellinde met dy rotfoto's op ynternet, dêrnei sakke foar har eksamen, op it nipperke in her dien, doe dy ferfelende sollisitaasje mei as resultaat in sunich proefkontrakt, in auto mei kueren en by dat alles op de achtergrûn it eameljen fan har mem.

Foar har rydt in trekker.

De berider liket net fan doel en jou wat romte om yn te heljen, miskien hat er har net iens yn 'e gaten, wat kin it him ek skele, ûnbeskoft, sa binne de minsken, se binne net ôfhinklik fan in oar syn dwaan en litten, fan oaren dy't ek ûnderweis binne en derlâns wolle mar de romte net krije en om dy reden hingjen bliuwe moatte al hawwe se likegoed in soad te dwaan, sa as trije kliïnten ôfwurkje, om mar ris wat te neamen. De grutte spiegels op de trekker stekke behoarlik út, krekt twa flapearen, yn de kabine sa te sjen in âldere man, koartknipt, griis hier, swart petsje, hy hobbelet by elk ûnsljocht plak op en del,

hy koe wol op in hynder sitte. Elsa ferwûnderet har oer it gefoel fan frijheid dat fan it taferieltsje útgiet en lit har ôfsakje om it oersjoch te hâlden, yn 'e midden liket it weidek op te boljen, it is krekt as sit dêr in ferburgen pine, in woekerjende sykte krekt as by har heit, iens, oait, strepen om har fierder te lieden binne der net, de sydkanten fan de wei glydzje fuort nei de sleatten ta, lange skuorren krieze foar har út.

Miskien is Jolanda hielendal net siik, yn alle gefallen net siik genôch om har ôf te melden, wierskynlik is se gewoan wurch, of hat se gjin nocht om oan it wurk en tinkt se, och lit in oar it mar opknappe salang't ik mar lekker útsliepe kin want wêrom soest allinnich yn it wykein op 'e koai bliuwe as dat op oare dagen ek mooglik is? Net dat Elsa har ken, se is har kollega mar ien kear tsjinkommen op in kursus, in kreaze frou mei in freonlike eachopslach mar tink derom, minsken learst pas kennen ast se yn 't wurk sjochst, mei de kleden ticht hâlde en drage se har hiel oars.

Opmerking fan mem.

Fansels.

Yn in flits sjit in brommer achter de trekker wei, rjocht op har ôf, Elsa befriest achter it stjoer, no is it safier, in katastrofe út it neat wei, de eagen fan de bestjoerder fange dy fan har, it kontakt gloeit op as in katte-each yn it tsjuster. Elsa fielt hoe't er har op de stoel fêstneilet en ferlammet, sûnder ek mar in tel yn te hâlden strûst er foar har del, beret stjoert er oan op de oare kant fan de dyk, it motorke raast en stjert like

hurd wer fuort, de lucht stiket har yn it kielsgat om troch de swipe fan har hert weromslein te wurden nei de longen, yn 'e spegel sjocht se noch krekt hoe't de jonge sûnder op of om te sjen in daam ynstekt, foar him is it normaal op bochtige dykjes foar auto's lâns te skuorren, hy is ûnoantaastber, krekt as Nick dy't har lyk yn 'e snút útlake en doe syn drigemint nochris sei, moatst dwaan wat ik dy sis.

Teef.

Nei de folgjende bocht dûkt de jonge nochris op yn de spegel, hy stiet dêr kalm mei in kiker foar de eagen, fan de alteraasje lit se har noch fierder ôfsakje om te bekommen en de kontrôle werom te krijen mar dat komt der net fan want dêr hast it al, it skurve boerd fan Einum.

Fan 'e weromstuit sjit se oerein, sjocht fansiden op it papier mei it adres.

Seedyk 2, dhr. R. Walburg.

Om 'e nocht siket se in buordsje wylst de trekker weiwurdt yn 'e fierte en it hert noch altyd fan gjin ophâlden wit. Eins is der mar ien strjitte, sjocht se no, in strjitte mei glêde klinkertstiennen en in stik as wat min ûnderholden wenten fan reade, troch de sâlte wyn tefretten bakstien, as ynfallen hongerwankjes mei deromhinne in ramt fan útstekkende skrinkelfoegen, it liket as lûke de stiennen har werom yn de muorren om't se it nocht derôf hawwe, de huzen sjogge derút as kinne se elk momint yninoar sakje. Se lit it gaspedaal omheechkomme en skeakelet werom, har oandacht wurdt lutsen troch in jonge dy't tusken twa blokjes yn

mei stiennen stiet te smiten, och ja, it is hjerstfakânsje, hy hellet út, in stien wurdt lansearre om útinoar te spatten tsjin de sydmuorre, hy draaft derachteroan en siket it pún op.

Elsa trapet op 'e rem om it better sjen te kinnen, de jonge docht in pear stappen tebek, fannijs dat wjukwapperjen fan dy earm, wer in kanteljende stien, no is de doffe klap op de muorre ek dúdlik te hearren, op datselde stuit wurdt de fitraazje fansiden skood, in bleek gesicht dûkt op út 'e keamer wei, as in fisk dy't him meldt achter it glês fan in akwarium, de bewenner fan it bekûgele hûs sjocht har ferwitend oan.

Trochride.

Yn de bepopele berm in geit dy't har nijsgjirrich oangappet mei it net lyts te krijen optimisme dat dy bisten eigen is, fierderop in kafee, in pear fytserrekken mei in bierlogo, achter it grutte rût in plakkaat.

Gesloten Wegens Rookverbod.

Stadich rydt se troch, it rychje beammen del. Krekt wannear't Elsa betinkt dat se it adres wierskynlik mist hat rint se stomp op in krúspunt, lyk foar in loads oer, derneist in nijich hûs, in langliddige man mei in bosk read hier is sûnder op of om te sjen in pear doazen yn syn wite bestelauto oan it laden.

Wrachtsjes, in buordsje.

Seedyk.

Rjochts fan har steane noch in pear huzen, links allinnich mar in boerepleats. En in ferkearsboerd.

Doodlopende weg.

Se kiest foar de bewenne wrâld, de bannen slippe

oer wat loslizzend split dat as reparaasje willekeurich oer it weidek smiten is, oerhingjend om de húsnûmers op de brievebussen lêze te kinnen rydt se stadich troch, dan sjocht se ynienen in buordsje mei in oare namme, dit is it Achterom, se begrypt dat se de oare kant út moatten hie, altyd wer de oare kant, hoe faak hat se al net de ferkearde ôfslach nommen wylst se der wis fan wie dat se goed siet, keapje dan ek in tomtom, heart se har mem al protteljen. Hoeden stjoert se de Opel op de rourâne fan de ôfbrokkeljende ferhurding, sakket fuort yn de opreed fan wat oait in skoaltsje wie en keart mei loeiende motor. Hellingproef, sjit har troch it ûnthâld, faak mei it swit yn 'e hannen útfierd op de pipen yn it sintrum fan de stêd, do kinst it, sei de ynstrukteur, boartsje mei it gaspedaal en de koppeling, opkomme litte mar net te hastich, fyn de balâns en sjochst wol, no stiest stil, sa hâldst de auto yn 'e macht, jou mar ris wat gas, toe mar, it giet prima.

Fyn de balâns.

Foar de twadde kear bedarret se op de splitsing, no sjocht se dat it gebou dêr in namme hat, HAMA stiet op in boerd, de letters binne ferrustke, der stiet ek noch wat ûnder mar dat kin se sa gau net lêze, de man dy't niiskrekt noch sa drok oan it laden wie is yn gjin fjilden of wegen te bekenen. Har foet drukt it gaspedaal yn, opsjitte, straks bin ik te let, moaie yndruk meitsje ik dan, dêr hast dy trekker ek wer, de boer dinderet in stik boulân op, miskien wol om biten op te heljen of wat oars dat hjir groeit, wit ik it,

der rydt yn alle gefallen in baas masine mei in oare trekker derneist. In ein fierderop nei it westen ta de kontoeren fan it jiskefabryk, in fertikaal aksint yn in lânskip dat útmakke wurdt troch lange halen, folle treuriger kin it net. Elsa fielt hoe't de nearzige sfear har yn it liif omwynt, al dat griis en grau, de swiere loft, de fette, sûgjende klaaigrûn, it falt net ta alle yndrukken dy't har ynslute bûten de doar te hâlden, wêr hat se dit yn godsnamme oan fertsjinne.

Einlings, nûmer twa.

Net te missen, in read sifer op in plestik kontener dy't brûkt wurdt as brievebus, ferromme en tagelyk senuwachtich rydt se troch de daam it hiem op, in plak om te parkearen is der net, oan de sydkant stiet de hage te deun op de skuorre om de auto kwyt te kinnen mar achterhûs is mear romte, se set har Opeltsje neist in lúkse smoarge Mercedes. Se docht de doar iepen, wat in drek, hie 'k no mar learzens meinommen, skande fan myn nagelnije, wite wurkklean, dat haw ik no wer, mei de tas oan 'e hân op it gers ta, dêr is it teminsten skjin, soe Jolanda itselde paad nimme, alle dagen mar wer, op nei boer Walburg dy't reuma hat en op har sit te wachtsjen? Sûnder help is er oerlevere oan syn kwaal, oan de pine dy't dêrmei anneks is en fan dy gedachte fleuret se op, it jout har in funksje, in doel om hjirhinne.

In echte foardoar is der net, wol in syddoar sûnder bel, asjeblyft, bidt se, lit der gjin hûn wêze mar har smeken wurdt net heard want hûnen binne der altyd, foaral as ik der bang foar bin, bangens lûkt

it ûnheil oan, seit mem dan, dat soest sa stadichoan witte moatte, wês flink en stean dyn bangens, kom him ûnder eagen en laitsje him út. Amper hat Elsa de doar iepentreaun of it ûndier dat har benaudens bewenje wol blaft derop los, in man ropt út 'e skuorre wei. Walburg sels kin it net wêze, dat is ûnmooglik, dit is in oar, ien dy't se hjir net ferwachtet want der is neat sein oer oaren en se hat der ek net sa gau by stilstien.

Likegoed hie se it witte kind, der stiet fierder neat op it wurkskema dat der moat wol ien wêze om har kliïnt moarns op 'e gleed te krijen, of Walburg kin himsels noch rêde, ek in mooglikheid om rekkening mei te hâlden, stom dat se dit no pas betinkt. De man dy't har foar de noas stiet hat in tanich, koperen gesicht mei deade eagen dy't by har delsjogge en dochs wat te melden hawwe, se sizze do bist net wa't ik ferwachtsje leave, dochs bist foar my in iepen boek, bisto net dat fanke dat op ynternet stiet, ik besjoch dy alle jûnen foar't ik op bêd gean, ynternet is in segen, ik lûk my ôf as ik oan dy tink, dat witst dochs wol? Sûnder in bek te sizzen draait er him om, hy sleept mei syn rjochterfoet, Elsa rint achter him oan ta de hege skuorre yn, as dit suzjet op Walburg passe moat dan miicht de duvel wijwetter.

Mem har sechje.

De hûn is lytser as it leven dat er makket, hy past der wol tsien kear yn, is swart mei wite plakken en doart alles, foar de wissichheid blaft er der noch mar ris op los, in kefferke yn de fernimstige stilte fan

de skuorre, dan hâldt er him de snút en rint mei har op, presys tusken har skonken, raar bist, se stroffelet hast oer syn belangstelling, foar him is se fansels in bûtenkâns, safolle besite sil hjir net komme.

In skodoar, dan stiet se yn in hege gong mei om de lampen hinne gipsornaminten, giel útslein mar prachtich, der is in kapstok en se hinget har jas op, kiest in iensume heak oan de fierste kant al wit se net wêrom, wer in doar, se lit har meisûge troch de man syn lucht fan deaspuite ierappellof en sigaretten, noch altyd lûkt er mei syn rjochterskonk dy't as in piizjend bern achter him oan sjuttelet en dan is se yn de keamer, ruten dêr't it grize ljocht troch nei binnen ta falt en likegoed is it de tsjustere kant neist, rjochts fan har in tafel mei in krante en oare papierbrot, dêrbope in ûnbidich portret fan in jonge achter glês dy't foar him út stoarret, dêrneist, of eins skean derûnder, in foto yn lyts formaat fan in frou dy't prot de oare kant útsjocht, grizich hier, wêrom seach se net nei it fûgeltsje doe't se op de foto kaam?

Yn de fierste hoeke sit har kliïnt op sa'n elektrys ferstelbere stoel, hy hat sûnreade wankjes mei flak ûnder it opspande fel in emplasemint fan fine ierkes, deselde readens skimeret troch it hier hinne, heldere, blauwe eagen mar syn klean meitsje it ferskil want hy is hielendal net klaaid neffens syn jierren, in moai kolbert, djoere spikerbroek en dêrûnder wite sokken, in man dy't goed op himsels past, dy'tst noait treffe silst mei it boesgroen út 'e broek of in klodde toskepoets yn de mûlshoeke, dy't net mei de

fingers yn de noas sit om te griemen of yn watfoar gat dan ek, en mei al dy kreazens sit er yn in fertutearze keamer dy't net korrespondearret mei syn uterlik.

In dandy oan leger wâl.

Se docht in stap nei foaren ta, net fan doel om merke te litten dat dit har earste opdracht is, moarn, jo moatte de hear Walburg wêze, ik bin Elsa Wientjes want Jolanda is siik en ik fal foar har yn, hoe is it oars? Walburg drukt op syn ôfstânsbetsjinning, út it sedimint fan syn opfieding wei komt er oerein, net knipe, seit er, ik ha reuma en dan pas stekt er de hân út, mei de rêch nei boppen krekt as sit der in geheim ûnder, in hân dy't derút sjocht as in prehistoarise fisk, op it plak fan de knokkels in rige wite bultsjes, fingers dy't it ek net mear witte. Hoeden skoot se har hân ûnder sines, even in flechtich kontakt, in útwikseling fan koele waarmte, mei in trage slach swimt de hân werom nei syn eigener.

Elsa sjocht om har hinne, de oare man stiet noch altyd by de doar en seit neat, hy sjocht allinnich mar mei dy deade eagen fan him, ris sjen wat ik dwaan moat, seit Elsa sa monter mooglik wylst se har wurkmap út 'e tas hellet, ha jo jo medisinen al nommen? Sûnder it antwurd ôf te wachtsjen giet se stûf troch, ik sjoch by persoanlike fersoargjng dat ik jo neilen knippe moat, sille wy dat dan earst mar dwaan? Moai sis, dat jo josels noch waskje kinne, dat meitsje ik wolris oars mei, as jo de stoel wat draaie kin ik der better by, fuortdaalks bûcht Walburg nei foaren ta om de sokken út te dwaan mar syn reuma

keart him op. Elsa giet op 'e knibbels foar wat ienris in grutske boer west hat en docht wat de man yn syn jeugdige ferpakking, it kontrast bliuwt jûkjen, sels besocht te dwaan, foarsichtich hear, seit er, it is allegear gefoelich. Elsa knikt, ik sil derom tinke, jo binne hjir nij mefrou, dêrom sis ik it mar even, net om't ik jo net fertrou, gjin probleem, seit Elsa wylst se de wite sokken fan de fuotten ôfstrûpt, probleemfuotten dy't noch altyd brûkt wurde wêr't se foar bedoeld binne al is dat der net oan ôf te sjen, se pakt in krukje en sil de linkerfoet derop lizze mar fuortdaalks betinkt se har en seit ik sil earst in tobke waarm wetter helje, dan knipt it makliker.

Noch altyd stiet de oare man by de doar, wêrom bliuwt er dêr stean en wa is er eins, de soan, in arbeider? Ik bin Elsa, brekt se troch syn ôfwar hinne, se stekt in hân út en seit it is my hielendal troch 't sin sketten om my foar te stellen. Johan, seit er, teminsten, it skaait dy kant út want hy praat wat binnenmûls, krekt as wol er syn namme net priisjaan en wêr sjocht er by har del, blykber steane dêr noch folle mear froulju, in hiel leger dat yn 'e gaten holden wurde moat. Hy helpt my altyd, seit Walburg, hy wennet hjir yn Einum, alle dagen om sân oere stiet er by my op 'e stoepe. Foar de persoan dy't wierskynlik Johan hjit is it surplus oan ynformaasje tefolle fan it ferkearde, hy draait him om en rint ta de keamer út, hy is myn omkesizzer, somtiden wat depressyf, seit Walburg achter de hân wei mar hy docht gjin mich kwea, Elsa tinkt oan de hûn, dy die ek neat, wêrom